

Copyright © 2015 by Vesna Dedić
Copyright © 2015 za srpsko izdanje IK Dedić

Ilustracije na koricama: Shutterstock
Fotografija autorke © Mirko Tabašević

ISBN 978-86-89671-07-0

CIP – Katalogizacija u publikaciji dostupna je
u katalogu Narodne biblioteke Srbije, Beograd

COBISS.SR-ID 217926668

Vesna Dedić
Kao leto

Beograd, 2015.

Lenki

*O*vo je priča o Danilu i meni.
Danilo mi je, obično u svitanje,
govorio:
„*Honey*, ljubav je kao leto.“
Zovem se Lola . Živim u Londonu.
S vremenom sam kod sebe promenila sve što
je činilo da ono što nemam bude važnije od onog
što imam.

*J*me sam dobila po Loli Novaković. Sećam se moje mame kako ustaje sa fotelje, zateže oko struka svoju flanelsku plišanu kućnu haljinu i pojačava crno-beli televizor kada Lola peva „Kap veselja“.

Danilova mama nije, poput moje, nosila kućnu haljinu i papuče. Nosila je haljinu do kolena i salonke. Prilikom jedinog susreta, uz tortu i domaći sok od nara, teatralno mi je ispričala kako je njen sin jedinac dobio ime. Čujem i sad njen smeh dok mi priča kako ju je, dok je Danilo dolazio na svet, porađao najpoznatiji beogradski ginekolog, doktor Šulović, i kako je njegov otac u *Klubu književnika* tri dana sa Danilom Kišom pevao.

„I zamisli, došao je sa velikim boemom i romansijerom u bolnicu da me vidi i saopšti da će se sin zvati Danilo i da će sigurno biti veliki umetnik“, sećam se kako je izgovarala, podižući svilenu haljinu bordo boje na pola butina.

I eto, Danilo je zaista postao veliki slikar, a ja nisam postala Lola Novaković. Život me je odveo u svet marketinga i politike.

Nisam ni Danilu ni njegovoj mami nikada ispričala da je moju majku na porođaj odveo komšija Rajko, i da je na porođaju ostala jedva živa, i da je, kada sam se rodila, moj otac plakao u šahovskom klubu pijan jer je tog dana *Radnički* izgubio od *Vojvodine*.

Danilova majka je uvek podizala suknju kada bi joj pala ispod kolena. Moja je navlačila rub haljine preko kolena kada bi joj se slučajno povukla nagore.

Ja sam znala da će biti bolja i srećnija i od mog oca i od moje majke, šta god da uradim sa životom. Nesrećno detinjstvo te prosto natera da potražiš sreću i ispuniš samoj sebi sve želje. Natera te da te učiniš sve da bi dobila ono za čim si čeznula.

Danilo se trudio da u Beogradu, po želji svoje majke, nadjača svog oca, redovnog člana Srpske akademije nauka i umetnosti, omiljenog Titovog savetnika i ljubavnika najlepših jugoslovenskih glumica. Nikada neću zaboraviti svoju zbumnost pred činjenicom da su i Danilo i gospoda mama bili ponosni i na očeve drugove, i na Tita i na njihove ljubavnice.

*J*a se još uvek osećam mladom, iako se sećam ukusa bureka koji sam kupila oktobra 1986. na autobuskoj stanici u Beogradu. Sećam se i patika u kojima sam koračala uz Balkansku ulicu ka Filološkom fakultetu i Knez Mihailovoј ulici. Sećam se i lica putnika u tramvaju broj 11, koji me od Kalemeđana vozi ka Centru *Sava* i zgradi u kojoj mi je gazdarica Andelka C. iznajmila stan.

Još uvek se sećam danima neraspremljenog kreveta, polovine sendviča na radnom stolu, fiksнog telefona koji ne zvoni. Niko me ne traži. Sećam se magle nad Savom, koja me prati dok idem na predavanja, sećam se svog straha dok tražim stajalište za noćni autobus, sećam se koricu svog studentskog dnevnika i maštanja da vidim Dubrovnik, da se zaljubim u Italijana i da se sa njim ljubim na pesku, da zajedno obidemo auto-stopom celu Evropu i da od prve plate kupim „peglicu“.

Sećam se rečenica iz romana Borhesa i Vulfove koje čitam u čitaonici Univerzitetske biblioteke.

Još uvek se sećam mirisa zaprške u kosi gazdarcice Andželke C., koja je jednom nedeljno kuvala pasulj, a onda ga, naredna tri dana, podgrevala. Sećam se da je subotom uveče kuvala sarmu za kćerku i zeta, koji su uvek, tačno u jedan, dolazili sa decom na nedeljni ručak. Sećam se i Andželkinog piskavog glasa, kojim zetu objašnjava da je nesposoban da zaradi pare, a kćerki da je nesposobna da vaspitava decu.

Gušeći se od mirisa zaprške, koji mi se bio zavukao u crvenu perjanu jaknu, nedeljom sam kroz puste beogradske ulice bežala na tramvaj broj 7. Bežala sam od svoje samoće. Poput svih studenata iz provincije, mrzela sam nedelju. Kada i danas zimi, u nedeljno predvečerje, vidi dim nekoga da šeta ulicom, pomislim da ga kod kuće ne čeka niko.

Na satu hotela *Slavija* često je te moje prve studentske zime u Beogradu pisalo „minus osam“. Posmatrala sam kroz prozor tramvaja deo oko železničke stanice, reku i promrzle ljude i pitala se gde su ti Beograđani koje sam viđala na televiziji, koji idu na ručak u *Franš*, na viski u *Stupicu*, izlaze u diskoteku *54*, gde su te zgodne studentkinje glume koje jedu krempite

u *Klubu književnika*, gde su ti pisci, gde Bajaga piće kafu, gde živi Lola Novaković.

Na ulicama Beograda nisam videla nikog, a i ništa, zbog čega sam došla u Beograd.

Sad znam da čovek odraste kada zavoli sa-moću i nedelju i tišinu.

*M*ama je nedeljom iz Niša slala pakete sa spremnjom hranom i kese sa ispeglanim stvarima, a ja molila vozača autobusa da primi torbu sa prljavim vešom, praznim, neopranim šerpama i plastičnim posudama. Andelka C. mi nije dozvoljavala upotrebu kuhinje i veš-mašine, a mama nije dozvoljavala da prekinem fakultet i vratim se u Niš.

Moj tata je imao crni kožni novčanik u kojem je pažljivo, kao u herbarijumu, redao novčanice plave i crvene boje. U novčaniku je držao sliku svoje pokojne sestre sa kikicama. Utopila se na Nišavi kada je imala devet godina. Činjenicu da je kao trogodišnjak gledao kako mu sestra nestaje u virovima, moj tata je koristio da bi opravdao sebe u svim životnim porazima.

Majka je imala bordo novčanik sa zlatnom kopčom, u kojem je uvek imala mnogo sitniša i papirne novčanice natrpane bez reda. Uvek je

imala važan i pomalo strog pogled kada bi vadila crvenu novčanicu i izgovarala:

„Pazi na kusur.“

Tata nije nikada vadio pare iz novčanika. Prvi put je to uradio kada su me pratili na autobus, kada sam kretala na fakultet u Beograd. Majka je, od brige i uzbudjenja, tog jutra zaboravila i novčanik i vikler u kosi, pa je tata nevoljno oskrnavio svoj herbarijum.

Sećam se da niko do roditelja, koji su pratili decu na fakultet, nije plakao. Plakala je samo naša razredna koja se nije nikada udavala. Svake godine je svoje najbolje učenice pratila na fakultet. Stajala je i tog oktobra pored moje majke i pratila mene i Sandru. Sećam se da je poljubila prste na svojim dlanovima i pritisla ih na prozor autobusa. Kao da je znala da nas taj autobus odvodi negde gde svako sećanje na neku razrednu bledi.

A evo, ja je se još uvek sećam, iako nemam koga da pitam ni da li je živa.

*M*oj otac je bio čovek koji je podnosio samo situacije u kojima je on u centru pažnje: on dolazi, on odlazi, on spava, on je primio platu, on je besan, on je gladan... Svaki put kada bi primetio da je mamina pažnja usmerena ka meni, on bi, kao centar svog i našeg univerzuma, uzimao aparat za pritisak – jer mu je loše. Ili bi baš u tom trenutku poželeo da majku stavi u krilo i da je, onako sitnu, čvrsto stisne i kaže:

„Osušila si se. Vreme je da nađem neku mlađu snajku.“

Kada sam za 29. novembar, Dan republike, i Novu godinu dolazila da ih obidem, majka je uvek spremala pohovano pile i pire-krompir. Otac, uvek nepoverljiv, tražio bi indeks na uvid, dok je majka brojala krofne i, srećna što sam pogjela i treću, ljubila me u glavu. I posle bi danima do mog povratka za Beograd čutali.

Majka je vremenom sve manje ličila na onu blagorodnu trpeljivu ženu koju sam ostavila u Nišu, a sve više počinjala da liči na oca. Kao da je sačekala da ja odem i da iz sebe izbacim sav bes koji je godinama kupila.

Svaki put kada sam odlazila, bila sam srećna što sam sve dalje od svog detinjstva, koje pamtim po očevim napadima besa, najjačim kada bi se probudio posle popodnevnog spavanja i pitao: „Ima nešto slatko?“

Bilo je mnogo užasnih popodneva mog detinjstva kada u kući nije bilo ničeg slatkog.

Sada, kada sam ja u godinama u kojima me je majka pratila na fakultet, često pomislim da sam, možda, genetski predodređena da budem teška i sebi i drugima. Razlika je samo u tome što sam do četrdesete bila teška drugima, a mislila sam da su oni teški meni.

Otkad sam rodila Pavla, svima sam laka, a teška samoj sebi.

Tek sad, u godinama u kojima me svaka početnica na poslu oslovjava sa „vi“, počela sam da naslućujem da su moje nesanice obojene sumnjom da sam naivna i da me svi lažu – moja sudbina.

Na dnu torbe još čuvam mamin bordo novčanik i staru plavu novčanicu sa likom nasmejanog rudara.

*T*og jutra, kada sam iz Niša prvim jutarnjim autobusom došla u Beograd, bila sam više gladna nego uplašena i više promrzla nego ushićena zbog dolaska na fakultet u veliki grad. Tada sam već donela čvrstu odluku da nikada neću u nekog muškaraca gledati kao u ikonu, kao što je moja majka gledala u moga oca, da nikada neću čutati ako me neko opsuje i da će završiti fakultet u roku, zaposliti se i izbaviti moju majku iz ralja očevog iživljavanja. I da će sebi ispuniti sve želje.

Odlučila sam, odlazeći sa svojih osamnaest iz malog u veliki grad, da me nijedan muškarac neće poniziti.

Oboje su umrli, svako od svoje bolesti. Tata od izliva krvi na mozak, a mama od srca. I eto, preživila sam. I nije mi bilo strašno jer sam čitavog života i bila sama – zbog tatine sebičnosti i majčinog straha od života. Tek kada sam obišla

njihov grob i videla im slike, jednu do druge, pomislila sam da su se možda i voleli.

Ima takvih ljubavi gde jedno drugo izmuče, zgaze, ponize. I pomislih tad, samo načas, da je odluka koju sam u autobusu Niš–Beograd donela sa osamnaest godina – da nikada ne dozvolim sebi da nekom muškarcu povlađujem – moja jedina loša odluka u životu.

Sama si dok ne dopuštaš da te bilo ko guši i ponižava.

Onog trenutka kada rodiš dete, spremna si na poniženja.

*J*ednom, dok je trajao Sajam knjiga, moja razredna je došla u Beograd i povela me, sećam se, u kafanu *Manjež*, u koju je sama izlazila dok je bila studentkinja. Snažno me za-grlila i zasuzila kada sam joj rekla da sam se tu jedne večeri zaljubila, ali da nisam srećna.

Sećam se trenutka kada mi je snažno stisnula ruku i, ispijajući vinjak, rekla:

„Dala sam ti brod, dala sam ti jedra... Pronađi vетар i idi ka svojoj luci. A ja i tvoja majka smo uvek tu da ti po nekome pošaljemo krofne ili telefonom uputimo toplu reč. Ili pitu od zelja. A tvoj otac... Ima muškaraca koji izgube sve u životu iz straha da ne ispadnu smešni ako pokažu ljubav i nežnost. Bićeš srećna kada naučiš da zavoliš i oprostiš sve i takvom muškarcu. Nemoj ostati sama... Ovako kao ja. Da sam imala manje škole, imala bih svoju decu. Da sam jednom muškarcu oprostila, moje dete bi sada završavalо fakultet. Ali, nisam.“